

Anthroposofia a sluneční mystéria zmrtvýchvstání

Sergej O. Prokofjev

V předcházející kapitole jsme popsali hlavní úkol Anthroposofie ve vztahu k lidskému nitru. S ním je ale také úzce spojen její druhý úkol - vztah k vnějšmu světu. Hovořili jsme o něm podrobně už výše v souvislosti s pozorováním velkého problému dnešní epochy duše vědomé, který spočívá v tom, že se vytvořila téměř nepřekonatelná propast mezi nitrem a vnějškem, mezi lidským Já a světem, který ho obklopuje. Anthroposofia dnes vede své žáky (anthroposofy) také k řešení tohoto druhého problému, když jim ukazuje - duchovně z vnějšku - vnitřní podstatu člověka v jeho mnohotvárných vztazích k celému hierarchickému (Sofiiinu) kosmu a především k vedoucímu Duchu času Michaelovi.

A tak vede Anthroposofia jako Kristova služebnice a pomocnice lidi, kteří jsou s ní spojeni, k uskutečnění současného Michaelova poslání na Zemi v naší epoše v oné duchovní oblasti, v níž se mohou stát následující slova moderního duchovního badatele úplnou realitou: „V takových oblastech, ve kterých člověk cítí, že jeho pohled na vnější svět padne duchovně na Michaela a jeho pohled do nitra duše padne duchovně na Krista, se podaří získat onu duševní a duchovní jistotu, která člověku umožňuje jít onou kosmickou cestou, na níž nalezne beze ztráty svého původu své pravé budoucí naplnění.“¹⁹⁶ Touto „kosmickou cestou“ dnes vede lidstvo bytost Anthroposofia, cestou, na níž stojí napsána nadsmyslovým písmem slova, která poukazují na světové bytosti, které jsou pro každého jejího žáka nejdůležitější: „Michael-Kristus bude v budoucnu stát jako Slovo ukazující směr na začátku cesty, po níž může člověk dojít kosmicky oprávněně mezi luciferskými a ahrimanskými mocnostmi ke svému světovému cíli.“

Tato slova Rudolfa Steinera mohou vnést světlo na tajuplný odkaz v jeho „nové legendě o Isidě“, a sice že se - z duchovního hlediska - skrývá za plastickým sousoším, jež vytvořil (a které představuje Rerezentanta lidstva, to znamená člověka, který je zcela proniknut Kristem, a proto se nachází v naprosté rovnováze mezi luciferskými a ahrimanskými mocnostmi), imaginace spící Isidy, nové Sofie, kterou musí probudit, to znamená nalézt každý současný člověk při svém přechodu od intelektuálního k imaginativnímu vědomí.

Nad touto novou Isidou stojí slova: „Já jsem člověk. Jsem minulost, současnost i budoucnost. Můj závoj by měl pozvednout každý smrtelník.“

Pokud chápeme „minulost“ jako vývoj tří tělesných článků v lidstvu, „přítomnost“ jako vývoj tří duševních článků a „budoucnost“ jako vývoj tří duchovních článků, pak znamená pozvednutí závoje nové Isidy přechod od současnosti k budoucnosti, to znamená od duše vědomé k duchovnímu Já. Co je spojeno s tímto přechodem jakožto nejdůležitějším výsledkem probuzení nové Isidy v lidstvu, se v „legendě“ popisuje následujícími slovy:

„Silou svého jasnozření dospěla [nová Isis] jednoho dne k nejhlubšímu významu, kterého mohla v té době dosáhnout, k tomu, co je označováno v Janově evangeliu jako Logos; dospěla k významu mystéria Golgoty z pohledu Janova evangelia.“

Tak je nová Isis-Sofia obrazem imaginativního vědomí, jež vede člověka ke skutečnému pochopení centrálního významu mystéria Golgoty pro zemskou evoluci. Toto nové, imaginativní vědomí (po němž budou následovat inspirativní a intuitivní) se má od naší doby probouzet postupně u stále rostoucího počtu lidí tím, že se - pod vedením Anthroposofie - nejprve promění duše vědomá a později také dva další duševní články v mikrokosmickou Sofii, aby tak mohlo lidstvo vstoupit na cestu, která vede „mezi luciferskými a ahrimanskými mocnostmi“ k jeho „světovému cíli“, jehož vzor ukázalo světu mystériem Golgoty.

O těchto světových cílech mluví znovu Anthroposofia prostřednictvím duchovní vědy, kterou na Zemi založil Rudolf Steiner. Tento světový cíl spočívá v tom, aby lidstvo proměnilo dnešní kosmos moudrosti, jenž vznikl vývojem ze starého Měsíce v eón Země, v budoucí kosmos lásky, v němž bude působit lidstvo jako desátá hierarchie, jako nová hierarchie svobody a lásky, v němž dokáže být tvůrčím způsobem činné z vlastních vnitřních impulsů. Ovšem tohoto vysokého ideálu může lidstvo dosáhnout v plné míře teprve na jupiterském eónu, jehož příchod je popsán v Janově Apokalypse v imaginaci Nového Jeruzaléma sestupujícího z nebes jako obraz produchovněného jupiterského lidstva. Toto lidstvo potom bude nejen zcela proniknuto silami Nebeské Sofie, ale ona je také přijme se vším jeho sociálním životem do své kosmické bytosti, a sice prostřednictvím svého nejmladšího samostatného článku, který je od této doby neoddělitelným článkem celého hierarchického vesmíru sloužícího Kristu.

Jen v této nerozlučité jednotě s Nebeskou Sofií se bude moci lidstvo, až dosáhne k prahu nového kosmického eónu, nazývat oprávněně „nevěstou Beránkovou“ (Zj 21,9 - 10), nevěstou kosmického Krista, oné budoucí „církve“ Ducha, jejímiž členy budou jen světci a spravedliví, to znamená lidé, kteří do sebe přijali Kristův impuls, a tím dosáhli popsaného ideálu.

To je konečný cíl zemského eónu. Ale dosáhnout toho lze jen tehdy, když mu bude předcházet postupné produchovnění Země, jehož vrcholem bude spojení se Sluncem, jež se má uskutečnit ještě v rámci nynějšího eónu. Na tuto grandiózní událost ukazuje Janova Apokalypsa obrazovou imaginací ženy, která je oblečena do Slunce. „A ukázalo se velké znamení na nebi: žena oděná Sluncem, s Měsícem pod nohama a na její hlavě koruna z dvanácti hvězd“ (Zj 12,1).

To je obraz duševně-duchovní bytosti Země, která je otevřena vlivům celého hvězdného kosmu a která překonala během svého produchovnění všechny síly překážek a síly stahující dolů, jejichž symbolem je Měsíc. Jen po jejich úplném a definitivním překonání se konečně může Země obléci do Slunce, stát se Sluncem, to znamená že se může stát až do svých fyzických substancí zjevením svého nového ducha - Krista.

Poté co dosáhne tohoto stupně, bude moci tato produchovněná, Sluncem oplodněná Země zrodit duchovní dítě, princip duchovního Já, který se ale stane úplným vlastnictvím lidstva teprve v příštím, jupiterském eónu, ale až do té doby zůstane ve vyšších duchovních světech a bude lidstvo jen zastiňovat a vést shora: „Ta žena byla těhotná a křičela v bolestech a přišla její hodina. ... A porodila syna, chlapečka, který má železnou berlou pást všechny pohanské národy. A její dítě bylo přeneseno k Bohu a jeho trůnu“ (Zj 12,2 a 5).

Aby uskutečnila nadsmyslová bytost Anthroposofia tento vysoký cíl produchovnění Země a její následné spojení se Sluncem, vstoupila do zemského vývoje, protože je současně jak

nezávislou bytostí, tak i nej mladším článkem Nebeské Sofie, to znamená, že v sobě spojuje oba aspekty, mikrokosmický a makrokosmický. Právě tímto svým druhým neboli „makrokosmickým“ aspektem je dnes povolána k tomu, aby také působila pro uskutečnění shora uvedeného cíle, a proto musí být prvním krokem na této cestě k jeho uskutečnění spojení Anthropa - člověka - s Nebeskou Sofií. To se stane jen tehdy, když se lidé sami stanou Sofiinými žáky - anthroposofy -, kteří se ve své svobodě sjednotí k společné službě pro ni v Anthroposofické společnosti.

Jak jsme uvedli výše, patří k článkům Nebeské Sofie především dva vzestupné řady tří hierarchií, jejichž tři vyšší kategorie (duchové formy, pohybu a moudrosti) jsou sluneční duchové, to znamená hierarchie obývající sluneční sféru, a tři nižší kategorie (andělé, archandělé a archai) jsou jejich služebníky a prostředníky mezi nimi a pozemskými lidmi. A tato sjednocená šestičláneková bytost Nebeské Sofie je spojena svým nejmladším, sedmým článkem, bytostí Anthoposofií, s pozemským lidstvem. Tak si můžeme představit bytost Nebeské Sofie jako ohnivé sloupy spojující Zemi se Sluncem, jejichž základem je Anthroposofia a jejich vrchol tvoří duchové moudrosti neboli duchové Sofie, kteří představují nejvyšší, hvězdný aspekt Slunce.

Když si uvědomíme, že jsou duchové moudrosti spojeni ve zverokruhu se souhvězdím Panny a všechno, co se vztahuje k pozemskému, lidskému vývoji, má vztah k souhvězdí Ryb204, můžeme pochopit, do jaké míry stojí právě dnešní epocha, jejímž posláním je překonat „neplodnost“ materialismu anthroposofií, v dvojím významu Nebeské Sofie, to znamená ve významu Panny a Ryb, které tvoří vrchol a základ její sluneční podstaty. Na to poukázal Rudolf Steiner slovy:

„Nyní žijeme v době, v níž je člověk vystaven na jedné straně vyzařování, které ho proniká ze významu Ryb, a na druhé straně je vystaven vyzařování, které ale působí jiným způsobem, z protilehlého souhvězdí Panny. Tato doba ale musí najít cestu, aby se dostala z duchovní neplodnosti.“

Tak je bytost Anthroposofia, jež vytváří základ a spojovací článek v hierarchickém řetězci a spojuje Zemi se Sluncem, nejen garantem jejich budoucího sjednocení, ale také bytostí, která je povolána k tomu, aby od naší doby postupně připravovala toto spojení v lidstvu.

Tato příprava ale spočívá v tom, že se nejprve uskuteční svobodnou vnitřní činností lidí na stupni vědomí to, co se jednou má stát ve vzdálené budoucnosti na stupni bytí jako reálné duchovně-fyzické dění, jako skutečné sjednocení Země a Slunce.

Jak jsme už viděli, musí tomuto spojení předcházet úplné produhovnění Země, což se stane možné jen uskutečněním toho, co do zemského vývoje přinesla smrt a zmrtvýchvstání Krista. Neboť aby se Země spojila se Sluncem, musí se nejdříve sama stát Sluncem. A k tomu položilo základ mystérium Golgoty. O tomto významném výsledku svého duchovního bádání Rudolf Steiner řekl: „První podnět k tomu, aby se Země stala Sluncem, byl dán tehdy, když vytékala krev z Vykupitelových ran na Golgotě. ... Když pohlédneme na umírajícího Krista, musíme pochopit, že stojíme před vznikem nově se tvořícího Slunce.... Smrt na kříži je zárodkem, z něhož vzejde nové Slunce.“

Tak může lidstvo jen tím, že se oddá vědomě silám zmrtvýchvstání, najít cestu k naprostému produhovnění Země. Ale prvním stupněm na této cestě se musí stát proniknutí silami zmrtvýchvstání - to znamená silami nového Slunce - do lidského poznání, aby ho vedly od

poznání hmoty k poznání ducha, kam chce dnes přivést člověka Anthroposofia, ale tak, že se to může dít jen jako plně vědomý proces a v úplné shodě se současným vývojovým stupněm lidstva.

Tak před námi stojí Anthroposofia jako vůdkyně současného lidstva k novému Slunci, zdroji sil zmrtvýchvstání v zemském vývoji. V naší době je povolána začít s tímto vedením a později se k ní připojí podle míry duchovního pokroku lidstva vyšší články Nebeské Sofie a budou podobně jako Anthroposofia přístupny lidskému vnímání a prožívání. Tím lidstvo postupně dosáhne stupně, na kterém se stane možným produhovnit nejen vědomí člověka silami zmrtvýchvstání, ale také bytí Země. Neboť jen realizace sil zmrtvýchvstání ve sféře bytí může vést k budoucímu produhovnění Země a Slunce.

První krok na této cestě ale musí tvořit produhovnění lidských sil poznání a především lidského myšlení, neboť „myšlení je právě nejvyšší schopností, kterou člověk získal ve smyslovém světě“.

Jinými slovy - překonání následků pádu do hříchu musí začít ve sféře poznání a tento rozhodující krok je nutno uskutečnit pod vedením bytosti Anthroposofie už v nynější michaelské epoše.

Po tomto prvním kroku budou následovat další, jejichž obsah jsme již popsali výše. Budou spočívat především v proměně vlastní duše duchovního žáka na jeho cestě školení v „mikrokosmickou Sofii“ neboli - vyjádřeno konkrétněji - duše vědomé v duši imaginativní, duše rozumové neboli uvažující v duši inspirativní a duše citivé v duši intuitivní.

Jako výsledek této vnitřní práce se bude postupně vytvářet nový nadmyslový orgán pro to, co jsme výše popsali jako trojí strukturu duchovního Slunce. Slunce jako zdroj duchovního světla, které probouzí nové duchovní vědomí; Slunce jako zdroj života, který oživuje naše citění a naplňuje ho duchovním vědomím; a Slunce jako zdroj lásky, která naplňuje naši vůli obětími silami. Z těchto tří aspektů duchovního Slunce může imaginativní duše přijmout první aspekt „světla“ a toto přijetí znamená současně spojení s ní; druhý aspekt „života“ může přijmout inspirativní duše a třetí aspekt „lásky“ duše intuitivní.

Tak může mikrokosmicky zazářit postupně v lidské duši duchovní Slunce, které je podobné svou substancí a podobou svému makrokosmickému vzoru. A to bude prvním krokem směrem k sjednocení Země a Slunce. Rudolf Steiner popsal tento krok následovně: „Sluneční podstata, kterou do sebe člověk dlouho přijímal jen z kosmu, nyní zazáří v nitru jeho duše. Člověk se bude učit mluvit o „vnitřním Slunci“. A proto se nebude ve svém životě mezi zrozením a smrtí považovat méně za pozemskou bytost; ale bude poznávat vlastní bytost krácející po Zemi jako by ji vedlo Slunce.“

Ve stejném článku popsal Rudolf Steiner tento proces východu vnitřního Slunce v duši také jako vstup Michaelových slunečních sil, vedoucího slunečního archanděla a kosmické Kristovy tváře do lidské bytosti: „Michaela, který [dříve] hovořil ‚shora‘, mohou lidé slyšet ‚z nitra‘, kde si zřídil své nové sídlo.“ Připravit toto nové sídlo v člověku, a tím jeho cestu do lidské duše, je v dnešní epoše Michaelova panování jedním z nejdůležitějších úkolů bytosti Anthroposofie.

To všechno je ale jen jednou, spíše individuální stránkou tohoto procesu. Druhou bude působení mikrokosmického duchovního Slunce v sociální oblasti. A také zde se ukáže bytost

Anthroposofia jako vůdkyně lidstva. Neboť tou měrou, jakou duchovní světlo nové iniciační moudrosti naplňuje člověka, pociťuje jeho duše přirozeným způsobem touhu hledat jiné duše, které také usilují k tomuto světlu. A to povede k impulsu, kdy se budou vytvářet skupiny pro společné studium duchovní vědy. A dále se bude v lidské duši tou mírou, jakou se bude vyvíjet druhý element duchovního Slunce - život -, také vyvíjet nová schopnost vnímat druhé lidi a prožívat je. Rudolf Steiner o tom mluvil v jednom ze svých dopisů členům, kde poukazuje na nutnost prožívat druhé lidi jako obraz neboli imaginaci onoho vyššího, co se chce zjevit jejich prostřednictvím světu, jako jejich duchovní individualitu neboli pravé Já. A nakonec může na třetím stupni díky skutečnosti, že je lidská duše naplněná opravdovou láskou neboli třetím elementem duchovního Slunce, vzniknout pravé bratrství na Zemi, bez kterého by se - podle slov Rudolfa Steinera - nemohla anthroposofie na Zemi vůbec rozvíjet. Neboť jen tímto impulsem duchovního bratrství se stane Všeobecná anthroposofická společnost světovým organismem, nádobou, duševní schránou pro vtělení konkrétních nadsmyslových bytostí, především takových bytostí, jako je Anthroposofia a jejím prostřednictvím také Nebeská Sofie.

Jedině tak se bude moci stát kosmická bytost Sofie pro lidské vědomí prožitou realitou a člověk pod jejím vedením bude moci přivést zemský vývoj k produchovnění, nebo jak se říkávalo ve starých dobách, k pravému zbožštění, nejprve produchovněním lidského vědomí a později produchovněním celého zemského bytí.

Tento vývoj, který vede k produchovnění Země a lidstva, můžeme také označit jako zrození pravého dobra ve světě, jež pochází z činů naplněných láskou, které koná člověk vnitřně vedený duchovním Sluncem. Tři výše jmenované stupně neboli aspekty duchovního Slunce - světlo, život a láska - můžeme najít ve čtvrté, poslední části průpovědi Základního kamene, kde se mluví o tom, že pod vlivem Kristova impulsu neboli „Krista-Slunce“ má najít své uskutečnění vůle vytvářející z lásky ve světě dobro, vůle, která plyne z živě teplých srdcí i ze světla poznání v lidských hlavách:

„Ať dobré jest,

co zakládáme ze srdcí,

co ze svých hlav

cílevědomě věsti

chceme.“